

ta oli ollut taistelemista, että edes se saatiin.

– Ymmärrä nyt, Helsingin varuskunnissa ei ole perheasuntoja tarpeeksi, Reima yritti selittää.

Irma ei halunnut ymmärtää eikä hyväksyä:

– Ymmärrä sinä itse, tänne en jää. Saat viikon aikaa etsiä meille kodin. Jos et sitä löydä, minä tulen joka tapauksessa Helsinkiin ja muutan poikien kanssa vaikka hotelliin.

– Täällä on kuule virkaiältään vanhempia, majureitakin ilman valtion asuntoa, minä en voi kämpäksi muuttua!

– Muutu aivan miksi lystää, mutta minä tulen poikien kanssa ensi viikolla, se on aivan varma!

Reima kirosi. Hän ymmärsi vaimonsa räjähtämisen, mutta tämänkin olisi pitänyt ymmärtää, että hän oli tehnyt jo kaikkensa. Nuoremilla upseereilla oli Santahaminassakin vain pieniä poikamiesasuntoja, kopperoita ilman keitto- ja peseytymismahdollisuuksia. Hän voi käydä upseerikerholla syömässä ja kerhon saunassa kuten tähänkin saakka, mutta ei se perheelliselle sopinut. Mielessä pyö-

Kotitalo Santahaminassa näyttää kauniilta ja romanttiselta, mutta tuohon aikaan näitä saaren tiilirakennuksia pidettiin vain vanhoina ja epäkäytännöllisinä.

Puutarhuri-Risto kotitalonsa edustalla.

rähti ajatus, olisiko hänellä suhteita johonkin, joka voisi auttaa? Kapteenikurssilla Adolf Ehrnrooth oli kuunnellut hänen esitystään kiinnostuneena, kysellyt kaikenlaista ja ollut hyvin ystävällinen? Ei tietenkään! Hän päätti käyttää vain tavallisia virkateitä. Pakko jonkun oli auttaa, koska ei kahta pientä lasta voi kaupungin hotellissa asuttaa! Hän päätti mennä

seuraavana päivänä puhumaan komendantille.

Kun viimeinen sotakorvausjuna Suomesta puksutti itään Neuvostoliittoon syyskuussa 1952, Irman matkustamisen suunta oli länteen, Haminasta Helsinkiin.

Reima tunsu itsensä onnenpekaksi, koska hän sai virka-asunnon matalasta pitkästä tiilirakennuksesta saaren keskellä. He olivat sen asunnon toiset asukkaat. Kun Haminassa pallettiin kiviseinien sisällä, nämä huoneet olivat lämpimämmät ja hyvässä kunnossa, maalatut ja siistit. Keittiössä lämmitti puuhella. Joissakin Santahaminan taloissa oli venäjänvallan aikaisia kauniita kaakeliuuneja, mutta tämän rakennuksen kamareihin oli pystytetty pyöreät peltiuunit.

Kasarmin vanhat vessat olivat kaukana asunnosta ja huonokuntoisia, mutta tähän asuntoon oli tehty puuseet sisälle. Tosin kun kahden asunnon vessat oli rakennettu seljätysten ja välissä vain joku levynkappale, niin hajut ja kärpäset kulkivat asunnosta toiseen koputtamatta ja lupia kyselemättä.

– Reima teki itse sinne lisäseinän, jolloin oli jo vähän siistimmän tuntuista, muisteli Irma.

Santahaminassa kaikissa asunnoissa oli peltipönttövessat. Saarella oli jopa viisikerroksisia taloja, joiden ylimmistäkin kerroksista ”kakka-